

על הישראלים לבחור בין שתי דרכים: מדינה דמוקרטית

לפי תוכנית אש"ף או דו־קיום בין שתי מדינות נפרדות

פהד למות, ביולי 1948, אך פסק-הדין לא בוצע. בדצמבר 1948 הוטטה המישפחה משדה-התעופה במפרק, בעבר-הירדן, לקאהיר, ושם גדל פהד. ב-1962 סיים את לימודי ההנדסה באוניברסיטה בקאהיר - שבה סיים כמה שנים לפני כן יאסר עראפאת את חוק לימודיו באותו מיקצוע, ולאחר מכן חזר לחברון. פהד קוואסמה עבר ב-1968 שנית לקאהיר, אך ב-1970 השתקע סופית בחברון, וכיהן בה כראש מחלקת-החקלאות, תחת השילטון הישראלי, עד לבחירות שבהן נחל ניצחון מוחץ. מישפחת קוואסמה, שמוצאה מעיראק, פרושה על פני העולם הערבי כולו. אחיו, שביקר בארץ, הוא קבלן בלוב, ובני-מישפחה אחרים חיים במיפרץ הפרסי, בירדן ובסוריה. ראש-העיר הצטיין בהומור דק, שביצבץ לעיתים קרובות בדיבורו. במשך הראיון התנהג בצורה בלתי-פורמלית, כאשר מדי פעם נפתחת הדלת ותושבים חב-רוניים נכנסים, מחליפים דברים או מקשיבים. אף שהוא מדבר אנגלית רחוטה, הוא הקפיד בראיון לדבר ערבית, כדי לדייק בדבריו. הראיון פורסם ביולי 1976 ("העולם הזה" 2029).

הראיון המתפרסם בעמודים אלה נערך לפני ארבע שנים, בלישכתו של ראש-העירייה החדש של חברון, פהד קוואסמה. מכל הניצחונות המפתיעים של המנהיגים הצעירים בבחירות שנערכו בגדה, נחשב אז ניצחוננו של קוואסמה כמפתיע ביותר, כי הוא הצליח להכות שוק על ירך את עלי מוחמד אל-ג'עברי, שנחשב עד לאותו יום כשליט מוחלט, מדיני ודתי, של כל הרחברון - עמדה שבה החזיק במשך למעלה משלושים שנה. הבחירות נערכו ב-12 באפריל 1976, והתוצאות נודעו לקוואסמה למחרת היום, שהיה יום-הולדתו ה-37. הוא נולד בחברון, בן למישפחה שעברה לגור בין 1942 ו-1948 בירושלים, שם יש לה נכסים רבים. לאביו של פהד היו שלושה בניינים בירושלים המערבית, מהם אחד בן חמש קומות. כיום בונים על אדמתו, ליד שער יפו, בתים נוספים. כל הרכוש הזה הופקע, כמובן, עלידי מדינת-ישראל. ב-1948 חולקה חברון זמנית בין הצבא המצרי והצבא הירדני. גם דיעות תושביה התחלקו בין שתי המדינות. אביו של פהד היה ראש המחנה הפרו-מצרי, ואילו אל-ג'עברי היה ראש המחנה הפרו-ירדני. המלך עבדאללה דן את אביו של

אנחנו הפנים הנקיות

של העם הפלסטיני!

איפה? בבית? באוהל? בבית-קפה?

מה גורדנו של העם הפלסטיני כיום, לדעתך?

העם הפלסטיני מונה עכשיו כ-4 מיליון נפש. 700 אלף חיים בגדה, 500 אלף בעזה, 500 אלף בישר-ראל עצמה. מחוץ לגבולות הארץ חיים כשני מיליון פלסטינים נוספים, מהם 200 אלף בסוריה, 200 אלף בלבנון, מיליון בעבר-הירדן והשאר מפורזים בכל העולם. אם ותקום מדינה פלסטינית, כל אלה יחזרו אליה, לדעתך? לכל הפלסטינים בעולם הזכות לחזור למדינתם. אם תקום המדינה תקבל כל מי שירצה לחזור. אנחנו חלק מהעולם הערבי, וכל ערבי שירצה לחזור, יחזור. איזו מדינה זאת תהיה? מה יהיה המישטר בה? אנחנו רוצים במישטר שישרת את המטרות הלאומיות שלנו. סתם מדינה - דגל, מישטרה - זה לא מעניין אותנו.

„אנחנו מקבלים שיש עם יהודי בארץ...“

אינכם פוחדים מפני האריה, ואחם פוחדים מפני השבן? האם המדינות הערביות מסוכנות פחות ממדינה פלסטינית קטנה?

הישראלים שואלים מה תהיה דמות מדינתנו בעתיד. זה נותן לנו להרגיש שיש להם, לדעתם, הזכות לקבוע מה יהיה המישטר שלנו. להסכים למישטר אחד ולדחות מישטר אחר. האם אפשר להכתוב לארצות-הברית את המישטר שלה? או לברית-המועצות? או אפילו לישראל עצמה? מה הם רוצים שיהיה לנו, מישטר שישרת אותם? אנחנו כמו כל עם אחר. במה שהעם יבחר, זה מה שיקום. מישטר קומוניסטי, או סוציאליסטי, או קפיטליסטי - העם יקבע. בישראל יש החולמים שתקום אצלנו מדינה של משת-פייפ-עולה, שתשרת את ישראל. זה לא מה שאנחנו רוצים. בכל זאת, כאשר נדרשים הישראלים לפנות את השטח הזה, מעניין אותם לדעת מי יקבל לידיו את השילטון כאן. מי בחר ביצחק רבין? הישראלים. גם לפלסטינים

מכל ראשייהערים החדשים שנבחרו בגדה, אתה נחלת את הניצחון הגדול ביותר. אתה התמודדת עם איש ששלט שילטון אישי מלא כעיר הזאת, ושיוצג מישטר הכרתי. איך אתה מסביר את טיב השינוי שחל? זהו שינוי מדיני, חברתי וכלכלי כאחד. מהו טיב השינוי החברתי?

מעתה יהיה מצד העירייה יחס שווה לעשירים ולעניים. עד כה לא יכלו העניים להתקדם. הם הקימו אגודות מיק-צועיות, ורצו להחליף את המנהיגות המסורתית. דרוש שינוי בכל המוסדות - בלישכות-המיסחר, במוסדות הספורט, באגודות הפועלים. בכל. אנחנו נבצע זאת. האם זוהי מהפכה של צעירים? של צעירים-יברוח. זה איננו, בהכרח, עניין של גיל. בגדה המערבית נבחרו אנשים צעירים, המעזים להגיד את דעתם לכל, גם למושל הצבאי. האם יש לך תוכנית כזו? עד 1967 היתה חברון תלויה בחקלאות. אנחנו רוצים

במאורעות 1929 שלחו האנגלים את משרתיהם להרוג יהודים, ואילו תושבי חברון הצילו את היהודים

להקים בה מפעלים, בעזרת ההון המקומי. גיוס גם מיפעלים מסעם העירייה. כמה תושבים יש עכשיו בעיר ובסי-ביבה? בחברון עצמה יש 60 אלף. בכל הגוש יש 150 אלף נפש. מה אתם, ראשייהערים החדשים, מייצי-גים בעצם? אנחנו מייציים את הפנים הנקיות של העם הפלסטיני. פולטימי? אתה סבור שאתם יכולים למלא תפקיד פולטימי? אנחנו איננו מורשים לנהל משאומתן בשם העם הפלסטיני. אבל אנחנו יכולים לתמוך באנשים הנכונים. מי הם? האירגון לשיחרור פלסטין. אם אינכם יכולים לנהל בעצמכם משא-